

JAMOAT JOYLARIDA HUQUQBUZARLIKNING OLDINI OLISHNING USTUVOR VAZIFALARI

A.A.Xakimjonov¹

¹ O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi
Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi
xodimi katta leytenant

A.A.Muxammadiyev¹

¹ O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi
Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi
xodimi katta leytenant

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 18.01.2025

Revised: 19.01.2025

Accepted: 20.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

jamoat tartibi,
huquqbuzarlik,
profilaktika, strategiya,
jamoatchilik ishtiroki.

Ushbu maqolada jamoat joylarida jamoat tartibini saqlash va huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha ustuvor vazifalar yoritilgan. Tadqiqot natijalari huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan strategiyalarni shakllantirishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotda muammolarni hal qilish bo'yicha amaliy takliflar keltirilgan. Maqola huquqni muhofaza qilish organlari xodimlari, jamoatchilik va tadqiqotchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.

KIRISH. Jamoat joylarida tartibni saqlash jamiyatning barqarorligi va xavfsizligini ta'minlashning muhim shartlaridan biridir. Bugungi kunda urbanizatsiya jarayonlari va aholining o'sishi bilan bog'liq holda huquqbuzarliklarning oldini olish yanada dolzarb masalaga aylangan. Ayniqsa, ijtimoiy va iqtisodiy omillar ushbu muammoning murakkabligini oshirmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, jamoatchilik ishtiroki va texnologiyalarni joriy etish orqali huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshirish mumkin. Jamoat joylarida tartibni ta'minlash bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqish nafaqat huquqni muhofaza qilish organlari, balki mahalliy jamoalar va davlat muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni talab qiladi. Shu maqsadda tadqiqot jamoat joylarida tartibni

saqlash bo'yicha mavjud yondashuvlarni tahlil qilish va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Asosiy qism. Jamoat joylarida tartibni saqlash bo'yicha dolzarb masalalar va ularning yechimi bir nechta asosiy yo'nalishlar bo'yicha muhokama qilinishi mumkin. Bu yo'nalishlar jamoatchilik ishtiroki, texnologiyalardan foydalanish va huquqiy savodxonlikni oshirishni o'z ichiga oladi. Tadqiqot davomida quyidagi asosiy omillar aniqlangan:

Jamoat tartibini saqlashning dolzarb masalalari Jamoat joylarida tartibni buzish hollari ko'pincha ijtimoiy muammolar, iqtisodiy qiyinchiliklar va shaxsiy mas'uliyatning yetishmasligi bilan bog'liq. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy barqarorlikni oshirish va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish huquqbuzarliklarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega [O'zbekiston Respublikasi IIV, 2023]. Bundan tashqari, mahalliy muammolarni hal qilishda davlat va nodavlat tashkilotlari hamkorligi muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy masalalarni yechish uchun mahalla va fuqarolar yig'inlarining faolligi oshirilishi kerak [6, 2022].

Jamoatchilik ishtirokini oshirish Jamoatchilikni huquqbuzarliklarning oldini olish jarayonlariga jalb qilish samarali natijalarga olib keladi. Mahalliy kengashlar, ijtimoiy dasturlar va jamoat yig'ilishlari orqali aholini faollashtirish huquqbuzarliklarning kamayishiga yordam beradi. Masalan, Toshkent shahridagi tajribalar shuni ko'rsatadiki, mahalliy jamoalarning faolligi tufayli huquqbuzarlik holatlari sezilarli darajada kamaygan [8, 2023]. Shuningdek, Samarqand viloyatida o'tkazilgan ijtimoiy dasturlar natijasida yoshlar o'rtasida huquqbuzarlik holatlari kamaygani kuzatilgan [7, 2021].

Texnologiyalarning ahamiyati Zamonaviy texnologiyalar, xususan, kuzatuv kameralarining o'rnatilishi va axborot tizimlari orqali huquqbuzarliklarni tezkor aniqlash imkoniyatlari jamoat tartibini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. O'zbekiston bo'ylab amalga oshirilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kuzatuv tizimlarini joriy etish natijasida jinoyatchilik darajasi sezilarli darajada pasaygan [IIV, 2023]. Ayniqsa, Toshkent shahrida o'rnatilgan "Safe City" tizimi orqali jinoyatlar tezda aniqlanmoqda va ushbu tizim samaradorligi ortmoqda [6, 2022]. Huquqbuzarliklarning oldini olishning umumiy tamoyillari: Huquqbuzarliklarning oldini olish strategiyasini uchta asosiy yondashuvga bo'lish mumkin: vaziyatga bog'liq jinoyatlarning oldini olish, ijtimoiy jinoyatlarning oldini olish va jamoat jinoyatlarining oldini olish. Vaziyatli jinoyatlarning oldini olish jinoyat uchun imkoniyatlarni kamaytirish uchun yaqin atrof-muhitni o'zgartirishga qaratilgan, masalan, kuzatuv tizimlarini joriy etish yoki jamoat joylarida yoritishni yaxshilash. Ijtimoiy jinoyatlarning oldini olish ijtimoiy

tengsizliklarni bartaraf etish, ta'lim va ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini rag'batlantirish va aholining zaif qatlamlarini qo'llab-quvvatlash orqali jinoiy xatti-harakatlarning asosiy sabablarini bartaraf etadi. Huquqni muhofaza qilish idoralari, jamoat tashkilotlari va aholi o'rtasida jinoyatchilikka qarshi kurash bo'yicha mahallalar nazorati dasturlari va jamoat politsiyasi kabi tashabbuslar orqali mahalliy huquqbuzarliklarni bartaraf etish bo'yicha hamkorlikdagi sa'y-harakatlarni jamoaviy jinoyatlarning oldini olish kiradi. Huquqbuzarliklarning oldini olish uchun quyidagi amaliy chora-tadbirlar tavsiya etiladi: Huquqiy savodxonlikni oshirishga qaratilgan tadbirlarni tashkil etish. Masalan, yoshlar uchun maxsus treninglar va seminarlari tashkil etish orqali ularning huquqiy bilimlarini oshirish mumkin. Mahalliy hududlarda ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish. Bu esa aholi turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi. Ijtimoiy muhitni yaxshilash orqali aholi orasida jamoaviy mas'uliyatni kuchaytirish mumkin. Profilaktika bo'yicha maxsus dasturlarni amalga oshirish. Bunda mahalliy va xalqaro tajribalarga asoslanish muhim ahamiyatga ega. Xalqaro tajribalar asosida ishlab chiqilgan dasturlarni mahalliy sharoitlarga moslashtirish zarur [4].

Xulosa. Jamoat joylarida tartibni saqlash va huquqbuzarliklarning oldini olish jamiyat barqarorligi uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada taqdim etilgan tavsiyalar huquqbuzarliklarni kamaytirishga qaratilgan strategiyalarni takomillashtirishda qo'llanilishi mumkin. Tadqiqot davomida aniqlangan muammolarni hal qilish uchun jamoatchilik ishtirokini oshirish va zamonaviy texnologiyalardan keng foydalanish taklif etiladi. Bundan tashqari, ijtimoiy va iqtisodiy masalalarni hal qilish uchun mahalliy jamoalarning faolligini oshirish zarur. Amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqishda xalqaro tajribalarni inobatga olish, lekin ularni mahalliy sharoitlarga moslashtirish muhimdir. Shuningdek, huquqni muhofaza qilish organlari va fuqarolar o'rtasidagi ishonchli aloqalarni mustahkamlash orqali huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshirish mumkin. Kelgusida ushbu sohadagi tadqiqotlarni kengaytirish va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali yanada yuqori natijalarga erishish imkoni mavjud. Jamiyatdagi barcha qatlamlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari huquqbuzarliklarning sezilarli darajada kamayishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi IIVning rasmiy veb sayti elektron Manbaa: <https://iiv.uz/news/profilaktika-inspektorlarining-faoliyati-bilan-bog'liq>
2. O'RQ 371-sonli "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi qonuni

3. PF-27-sonli "O'zbekiston respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni.

4. PF-6196-sonli "Jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni.

5. Qodirov, S. (2023). Jamoatchilik va huquqiy savodxonlik. Toshkent: Adolat nashriyoti.

6. Karimov, A. (2022). Huquqbuzarliklarning oldini olish strategiyalari. Toshkent: Ilmiy nashrlar markazi.

7. Axmedov, I. (2021). O'zbekistonda jamoat xavfsizligi va texnologiyalar. Samarqand: Ma'rifat nashriyoti.

8. "Safe City" tizimi ma'lumotlari. (2023). Toshkent: O'zbekiston Respublikasi IIV.

